

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1970/29

Karar sayısı:1970/48

Karar günü:22/12/1970

Resmi Gazete tarih/sayı:18.4.1971/13813

İtiraz yoluna başvuran : Danıştay 9. Dairesi.

İtirazın konusu : 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 21. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "her ne suretle ve vasıta ile olursa olsun yapılacak diğer reklamlardan belediye meclislerince düzenlenecek esas ve tarifelere göre resim alınır." yolundaki hüküm Anayasa'nın 61. maddesine aykırı görülmüş ve yine Anayasa'nın 151. maddesine dayanılarak Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur.

I. Olay :

Bez ve karton reklamlar dolayısıyla belediyece resim salınması ve kusur cezası kesilmesi üzerine ilgilinin İtiraz ve Temyiz Komisyonlarından sonra Danıştay'a getirdiği anlaşmazlık Dokuzuncu Dairenin 1969/ 2265 esas sayısını almış ve mahkeme dâvada uygulanacak olan 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 21 nci maddesinin dördüncü fıkrasındaki reklam resmi ile ilgili kümün Anayasa'nın 61. maddesine aykırı bulunduğu kanısına vararak Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ve işin geri bırakılmasına 13/4/1970 gününde karar vermiştir.

III. Yasa metinleri :

1- İtiraz konusu hüküm :

5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 21. maddesinin itiraz konusu hükmü kapsayan dördüncü fıkrası şöyledir :

(Madde 21/4- Meydan, yol ve sokaklarda ve umuma açık yerler ile nakil vasıtalarında ve herkesin görebileceği sair yerlerde asılan, gösterilen ve dağıtılan ilânlarla her ne suretle ve vasıta ile olursa olsun yapılacak diğer reklamlardan belediye meclislerince düzenlenecek esas ve tarifelere göre resim alınır.)

2- Dayanak olarak ileri sürülen Anayasa maddesi :

Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 5237 sayılı Kanunun 21. maddesinin dördüncü fıkrasındaki reklam resimine ilişkin hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki görüşünü desteklemek üzere ileri sürdüğü Anayasa'nın 61. maddesi aşağıdadır :

(Madde 61- Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi, resim ve harçlar ve benzeri malî yükümler ancak kanunla konulur.)

IV. İlk inceleme :

Anayasa Mahkemesi içtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca 11/6/1970 gününde Lûtfi Ömerbaş, Salim Başol, Feyzullah Uslu, Faizi Öztan, Ce-lâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Fazıl Uluocak, Sait Koçak, Avni Givda, Muhittin Taylan, Şahap Arıç, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN ve

Esas sayısı:1970/29
Karar sayısı:1970/48

Muhittin Gürün'ün katılmalarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında dosyanın eksikliği bulunmadığı ve başvurunun, Anayasa'nın 151. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddelerine uyduğu anlaşılarak, işin esasının incelenmesi oybirliğiyle kararlaştırılmıştır.

V. Esasın incelenmesi :

İtirazın esasına ilişkin rapor, Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 1969/2265 sayılı, 31/5/1970 günlü yazısına bağlı olarak gelen gerekçeli karar ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen hüküm, aykırılık görüşüne dayanıklık eden Anayasa maddesi; bunlarla ilgili gerekçeler ve başka yasama belgeleri; konu ile ilişkisi bulunan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Anayasa'nın 61. maddesinin son fıkrasına göre vergi, resim ve harçlar ve benzeri yükümler ancak kanunla konulur. Anayasa koyucunun, her çeşit malî yükümün kanunla konulmasını buyururken, keyfi ve takdirî uygulamaları önleyecek ilkelerin kanunda yer alması ereğini güttüğünde kuşku yoktur. Kanun koyucunun, yalnızca konusunu belli ederek malî bir yükümün ilgililere yükletilmesine izin vermesi, bunun kanunla konulmuş sayılabilmesi için yeter neden olamaz. Malî yükümlerin yükümlüleri, matrah ve oranlar, tarh, tahakkuk ve tahsil usulleri, müeyyideleri, zamanaşımı gibi çeşitli yönleri vardır. Bir malî yüküm, bu yönleri dolayısıyla, kanunda yeterince çerçevelenmemişse kişilerin sosyal ve iktisadî durumlarını, hatta temel haklarını etkileyecek keyfi uygulamalara yol açabilir. Bu bakımdan yükümler belli başlı unsurları da açıklanarak ve çerçeveleri kesin çizgilerle belirtilerek mutlaka kanunlarla düzenlenmelidir. Nitekim tarh, tahakkuk ve tahsil usulleri ile müeyyideler ve zaman aşımı genel ve ortak kurallar halinde yasa ile düzenlenmiştir. Öteki yönlerin, yani yükümlü, matrah, oran, belli oranların saptanmasına olanak bulunmadığı hallerde adaletli ölçülere dayandırılan en yüksek sınırların kanunda gösterilmesi gerekir. Böyle yapılmayınca idareye, keyfi uygulamalara yol açabilecek çok geniş bir takdir yetkisi tanınmış olur.

Olaya gelince : 5237 sayılı Kanunun 21. maddesinin dördüncü fıkrasının iptali istenen hükmünde malî yükümün konusu ve yükümlüleri gösterilmiştir. Ancak matraha, orana veya en yüksek sınıra ilişkin hiç bir saptama yoktur. Fıkra reklam resminin belediye meclislerince düzenlenecek esas ve tarifelere göre alınacağını açıklanması ile yetinilmiştir. Bu, malî yüküm kavramıyla bağdaşmayacak sınırsız bir yetkidir.

Yukarıdan beri açıklananlardan anlaşılacağı üzere itiraz konusu hükmün Anayasa'nın 61. maddesine aykırı olduğu ortadadır; iptali gerekir.

VI. Sonuç :

1- 5237 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 21. maddesinin dördüncü fıkrasındaki "her ne suretle ve vasıta ile olursa olsun yapılacak diğer reklamlardan belediye meclislerince düzenlenecek esas ve tarifelere göre resim alınmasına" ilişkin hükmün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline oybirliğiyle,

2- Duruma göre iptal kararının yürürlük gününün ileriye bırakılmasına yer olmadığına Lûtfi Ömerbaş'ın karşıoyu ile ve oyçokluğuyla,

22/12/1970 gününde Anayasa'nın 151. ve '152. maddeleri gereğince karar verildi.

Esas sayısı:1970/29
Karar sayısı:1970/48

Başkan
Hakkı Ketenoğlu

Başkanvekili
Lütfi ömerbaş

üye
Celalettin Kuralmen

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Sait Koçak

Üye
Avni Givda

Üye
Nuri Ülgenalp

Üye
Şahap Arıç

Üye
Recai Seçkin

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit Zarbun

Üye
Kâni Vrana

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet H. Boyacıođlu